

Guía Docente

Datos Identificativos					2016/17
Asignatura (*)	Patrimonio Arquitectónico galego	Código	670G01041		
Titulación	Grao en Arquitectura Técnica				
Descritores					
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos	
Grao	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	6	
Idioma	CastelánGalego				
Modalidade docente	Presencial				
Prerrequisitos					
Departamento	Construcións Arquitectónicas				
Coordinación	Iglesias Maceiras, Álvaro José	Correo electrónico	alvaro.iglesias@udc.es		
Profesorado	Iglesias Maceiras, Álvaro José	Correo electrónico	alvaro.iglesias@udc.es		
Web					
Descrición xeral	<p>O obxectivo principal de esta asignatura é fomentar o interese polos estudos que permitan mellorar o estado de conservación e protexer o noso Patrimonio Histórico Cultural de Galicia, e en especial o construído e o arquitectónico. A conservación dos Bens Culturais, e en particular, do Patrimonio Arquitectónico, require actuacións integradas de equipos multidisciplinares, e exige un coñecemento científico, profundo e especializado en diversos campos.</p> <p>Por tanto,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fomentar o interese polos estudos que permitan coñecer os tratamentos, técnicas de intervención, restauración e rehabilitación do noso Patrimonio Histórico Construído, en especial o arquitectónico. - Adquirir unha visión actualizada das interaccións do entorno medioambiental no que se atopan os monumentos de interese histórico-artístico. - Avaliar e debater sobre conceptos relacionados coa protección e conservación das obras inmuebles de interese histórico-artístico. - Desenvolver as capacidades de análise e síntese, traballo en grupo, crítica, autoevaluación e debate. 				

Competencias / Resultados do título

Código	Competencias / Resultados do título
A3	Coñecer os materiais, tecnoloxías, equipos, sistemas e procesos construtivos propios da edificación en xeral e en particular aqueles específicos de Galicia.
A4	Coñecer as técnicas e procesos de restauración, rehabilitación, acondicionamento, patoloxía, mantemento e conservación dos edificios en xeral e en particular aqueles específicos do patrimonio cultural constituído pola arquitectura popular e histórica galega.
A5	Coñecer a evolución histórica dos materiais, tecnoloxías, procedementos, métodos, sistemas e elementos construtivos.
B2	Capacidade de organización e planificación.
B3	Capacidade para a procura, análise, selección, utilización e xestión da información.
B8	Capacidade para traballar nun equipo de carácter interdisciplinario.
B12	Razoamento crítico.
B13	Compromiso ético.
B30	Sensibilidade cara a temas relacionados coa protección, conservación e posta en valor do patrimonio cultural e arquitectónico.
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título		
Procesos constructivos propios da edificación en xeral e en particular aqueles específicos de Galicia.	A3 A4 A5	B30	C4 C8	
Técnicas e procesos específicos do patrimonio cultural constituído pola arquitectura popular e histórica galega	A4			
Evolución histórica dos materiais, tecnoloxías, procedementos, métodos, sistemas e elementos constructivos	A5			
Sensibilidade cara a temas relacionados coa protección, conservación e posta en valor do patrimonio cultural e arquitectónico		B30		
Desenvolverse para o exercicio culto y crítico capaz de analizar a realidade do Patrimonio Cultural, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.		B2 B3 B8 B12 B13	C1 C3 C4 C5 C6 C7	
Investigación, innovación e desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade				C8

Contidos

Temas	Subtemas
1. A ORIXE DAS FORMAS CONSTRUCTIVAS	1.1. Historia e cronoloxía. Os grandes períodos históricos 1.2. As primeiras manifestacións da construción 1.3. A evolución no uso dos materiais 1.4. Técnica e tecnoloxía. Os sistemas constructivos
0. O ARQUITECTO TÉCNICO E O ENXEÑEIRO ANTE O PATRIMONIO CULTURAL ARQUITECTÓNICO	0.1. O Arquitecto Técnico e o Enxeñeiro diante do Patrimonio Cultural. 0.2. O Arquitecto Técnico e o Enxeñeiro e a Arqueoloxía da arquitectura. 0.3. Sensibilización actual cara as construcións do patrimonio arquitectónico. 0.4. A rehabilitación e a restauración. 0.5. Lexislación e estímulos oficiais na actualidade.
2. PRIMEIRAS MANIFESTACIÓNS CONSTRUCTIVAS	2.1. A Prehistoria e as construcións megalíticas 2.2. A Protohistoria e a construción castreña do Noroeste Peninsular 2.3. Exemplos en Galicia
3. A CONSTRUCCIÓN ROMANA	3.1. Materiais, técnicas e solucións constructivas 3.2. Tipoloxías arquitectónicas e constructivas 3.3. A herdanza romana e a súa diversidade 3.4. Exemplos en Galicia
4. A ARQUITECTURA PALEOCRISTIANA	4.1. Antecedentes e materiais de construción 4.2. A basílica paleocristiana 4.3. Exemplos en Galicia
5. A ARQUITECTURA PRERROMÁNICA	5.1. Antecedentes e materiais de construción 5.2. Arquitectura Sueva 5.3. Prerrománico asturiano en Galicia 5.4. Arquitecturas Mozárabe e Visigoda 5.5. A arquitectura ante o cambio de milenio 5.6. Exemplos en Galicia
6. A ARQUITECTURA ROMÁNICA	6.1. Materiais e sistemas constructivos 6.2. Evolución estrutural. O arco. A Bóveda 6.3. Análise de tipoloxías edificatorias e constructivas 6.4. Arquitectura relixiosa, civil e militar 6.5. Exemplos en Galicia

7. A ARQUITECTURA GÓTICA	<p>7.1. Materiais e sistemas constructivos</p> <p>7.2. Novos conceptos estruturais. A Bóveda de cruceira</p> <p>7.3. Análise de tipoloxías edificatorias e constructivas</p> <p>7.4. Arquitectura relixiosa, civil e militar</p> <p>7.5. Exemplos en Galicia</p>
8. DO RENACEMENTO A REVOLUCIÓN INDUSTRIAL	<p>8.1. Novos conceptos de Arquitectura: Renacemento e Barroco</p> <p>8.2. Materiais e solucións constructivas. Primeiros tratados de construción</p> <p>8.3. Análise de tipoloxías edificatorias e constructivas. A Cúpula</p> <p>8.4. Evolución do concepto de cidade. O urbanismo</p> <p>8.5. Maestros do Barroco Galego. Domingo de Andrade</p> <p>8.6. Enxeñeiros militares</p> <p>8.7. Exemplos en Galicia</p>
9. ARQUITECTURA DA IDADE CONTEMPORÁNEA	<p>9.1. Arquitectura Neoclásica. Arquitectura Ecléctica</p> <p>9.2. Arquitectura do ferro. Arquitectura indiana</p> <p>9.3. O Rexionalismo.</p> <p>9.4. O Art Nouveau</p> <p>9.5. O Art Decó</p> <p>9.6. As primeiras vangardias</p> <p>9.7. O Movemento Moderno. O Racionalismo</p> <p>9.8. Novas tipoloxías edificatorias e constructivas</p> <p>9.9. Exemplos en Galicia</p>

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A3 A4 A5 B30 C3 C4 C5 C6 C7 C8	40	40	80
Traballos tutelados	A3 A4 A5 B30 C8 C4	15	15	30
Proba obxectiva	A3 A4 A5 B2 B3 B8 B12 B13 B30 C1 C4 C8	20	20	40
Atención personalizada		0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir os coñecementos necesarios e facilitar a aprendizaxe. A participación activa nestas sesións valorarase favorablemente para as cualificacións de todas as probas.

Traballos tutelados	<p>Os alumnos realizarán, ao longo do curso, exercicios propostos en clase, que deberán solucionar individualmente e presentar para a súa avaliación posterior.</p> <p>É obrigatorio realizar estes traballos segundo as normas de presentación e entrega que se facilitarán en clases e que estarán expostos na plataforma virtual moodle.</p> <p>Como norma de honestidade académica esixible, o profesorado desta materia, no que aprobas de avaliación refírese non admitirá conduta fraudulenta algunha nin tampouco a presentación de traballos fraudulentos, entendendo por tal cousa o seguinte:</p> <p>«Considerarase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores das fontes».</p> <p>E, ademais, establécense as consecuencias de tentar realizar probas de avaliación de forma fraudulenta nesta materia:</p> <p>«A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor».</p> <p>É dicir, que no caso de que un estudante presente un traballo plagiado:</p> <p>«Na realización de traballos, o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través da Internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, o permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso», sempre sin perjuicio de las responsabilidades disciplinarias que se pudiesen derivar».</p>
Proba obxectiva	Realizarase a final de curso unha proba obxectiva de conxunto. O acceso a esta proba será exclusivamente para os alumnos que asistisen como mínimo ao 75% das clases presenciais (tanto expositivas como interactivas) e que aprobasen os exercicios propostos ao longo do curso.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados Proba obxectiva Sesión maxistral	<p>Trátase do tempo que cada profesor reserva para atender e resolver dúbidas ao alumnado en relación coa materia.</p> <p>Actividade académica desenvolvida polo profesorado, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender ás necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a tutorías de despacho) ou de forma non presencial (a través de correo electrónico ou do campus virtual).</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	A3 A4 A5 B30 C8 C4	Os alumnos realizarán, ao longo do curso, exercicios propostos en clase, que deberán solucionar individualmente e presentar para a súa avaliación posterior. Ademais valorarase a presentación e formato dos traballos, así como os contidos técnicos e a correcta exposición dos mesmos.	30

Proba obxectiva	A3 A4 A5 B2 B3 B8 B12 B13 B30 C1 C4 C8	Da materia do programa realizarase unha proba obxectiva de conxunto á finalización do curso. Poderán acceder ás probas todos aqueles alumnos que asistisen polo menos ao 75 % das clases (Tanto expositivas como interactivas) así como aprobados todos os exercicios propostos ao longo do curso. O contido das probas será teórico e práctico e para a súa avaliación terase en conta a presentación, a orde, claridade na exposición das materias e a correcta exposición dos aspectos técnicos requiridos na proba.	60
Sesión maxistral	A3 A4 A5 B30 C3 C4 C5 C6 C7 C8	Valorarase a intervención proactiva do alumno en clase, téndose en conta a exposición oral de traballos, a participación en debates, etc.	10
Outros			

Observacións avaliación

Fontes de información

Bibliografía básica	<ul style="list-style-type: none"> - BENEDICTO SALAS, Roberto (2010). Introducción a la construcción megalítica. Mira, Zaragoza - BORES GAMUNDI, Fernando (Coord.) (2000). Casas de Indianos. Xunta de Galicia, Secretaría Xeral para as Relacións coas Comunidades Galegas, Santiago de Compostel - CAAMAÑO SUÁREZ, Manuel (2000). Las Construcciones de la Arquitectura Popular. Patrimonio etnográfico de Galicia. Editorial Hércules, A Coruña - CAAMAÑO SUÁREZ, Manuel (2003). As construcións da arquitectura popular. Patrimonio etnográfico de Galicia. Ed. Consello Galego de Colexios de Aparelladores e Arquitectos Técnicos, Santiago de Compostela - CASELLA, Gabriella (2003). Gramáticas de pedra. Levantamento de tipoloxías de construción murárea. Ed. Centro Regional de Artes Tradicionais, Porto (Portugal) - CASTRO VILLALBA, Antonio (1999). Historia de la construcción arquitectónica. UPC Universidad Politécnica de Cataluña, Barcelona - CHOISY, Auguste (1999). El arte de construir en Roma. Instituto Juan de Herrera, Madrid - CÓIAS, Vítor (2007). Reabilitação Estrutural de Edifícios Antigos. Ed. Argumentum-GECORPA (Grémio das Empresas de Conservação e Restauro do Património Arquitectónico), - ESCRIG, Félix (1997). Las grandes estructuras de los edificios históricos de la Antigüedad hasta el Gótico. Instituto universitario de Ciencias de la Construcción, Sevilla - GÓMEZ, Rafael (2006). Los constructores en la España Medieval. Universidad de Sevilla, Sevilla - MAGRO MORO, Julián V. (1999). La construcción en la Baja Edad Media. UPV Universidad Politécnica de Valencia, Valencia - MARÍN SÁNCHEZ, Rafael (2000). La construcción griega y romana. UPV Universidad Politécnica de Valencia, Valencia - ROMERO MASIÁ, Ana e ARIAS VILAS, Felipe (1995). Diccionario de termos de arquitectura e prehistoria. Ir Indo Edicións, Vigo - SERRA HAMILTON, Alberto (1997). Términos ilustrados de arquitectura, construcción y otras artes y oficios. Colegio Oficial de Aparejadores y Arquitectos Técnicos de Madrid, Madrid - SORALUCE BLOND, José Ramón (2008). Historia de la arquitectura restaurada: de la antigüedad al renacimiento. Universidade da Coruña, Servizo de publicacións, A Coruña - SORALUCE BLOND, José Ramón (2010). Historia de la arquitectura restaurada: del renacimiento al Movimiento Moderno. Universidade da Coruña, Servizo de publicacións, A Coruña - TAÍN GUZMÁN, Miguel (1997). Los arquitectos y la contratación de obra arquitectónica en la Galicia barroca, 1670-1700. Edicións do Castro, A Coruña - TORRES BÚA, Manuel (2007). A arquitectura en Galiza. Aproximación á realidade arquitectónica xeral da Galiza dende a Prehistoria ata os nosos días. Edicións Nigra Trea, Vigo - UBEDA DE MINGO, Pascual (1988). Arqueología urbana. Análisis de la construcción 1750-1936. Escuela de la Edificación, Madrid - VIDAL ROMANÍ, Juan Ramón (1991). Paisaxes de Galicia. Ed. Xunta de Galicia-Consellería de Ordenación do Territorio e Obras Públicas, Santiago de Compostel
Bibliografía complementaria	<ul style="list-style-type: none"> - (). http://www.codigotecnico.org/web/.

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Física Aplicada I/670G01002

Materiais I/670G01003

Expresión Gráfica Arquitectónica I/670G01008

Construción I/670G01009

Construción II/670G01011

Materiais II/670G01012

Construción III/670G01017

Xeometría da Representación/670G01018

Construción IV/670G01022

Patoloxía e Rehabilitación/670G01029

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Historia dos Procesos Construtivos na Edificación/670G01038

Materias que continúan o temario

Observacións

NOTA IMPORTANTE:

Como norma de honestidade académica, o profesorado desta materia, no que aprobación de avaliación refírese non admitirá conduta fraudulenta algunha nin tampouco a presentación de traballos fraudulentos, entendendo por tal cousa o seguinte:

«Considerarase fraudulenta, entre outras, a realización de traballos plaxiados ou obtidos de fontes accesibles ao público sen reelaboración ou reinterpretación e sen citas aos autores das fontes».

E, ademais, establécense as consecuencias de tentar realizar probas de avaliación de forma fraudulenta nesta materia:

«A realización fraudulenta dalgún exercicio ou proba exixida na avaliación dunha materia implicará a cualificación de suspenso na convocatoria correspondente, con independencia do proceso disciplinario que se poida seguir contra o alumno infractor».

É dicir, que no caso de que un estudante presente un traballo plaxiado:

«Na realización de traballos, ou plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través da Internet, sen indicación expresa da súa procedencia e, se é o caso, ou permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso», sempre sen prexuízo das responsabilidades disciplinarias que se poidesen derivar».

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías